

ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.ko@regeringskansliet.se
marika.kurlberg@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Från kris till kraft - återstart för kulturen (SOU 2021:77) Dnr Ku2021/02071

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten med ett samlat ansvar för immaterialrätt och ansvarar för att skydda innovationer med hjälp av patent, design- och varumärkesskydd. PRV ska långsiktigt främja tillväxten samt stärka innovationsförmågan och konkurrenskraften i hela landet genom att informera om, och bidra till ökad förståelse för, hanteringen av immateriella tillgångar inklusive upphovsrätt hos företag, offentliga aktörer och allmänhet.

PRV har fått möjlighet att yttra sig över ovan angivet betänkande och besvarar remissen främst utifrån det perspektiv som utgör myndighetens huvudsakliga ansvarsområden.

Sammanfattning

PRV tillstyrker utredningens förslag gällande återstart och stödsystem för långsiktig förstärkning för kulturen samt vikten av internationellt utbyte. PRV delar även utredningens inställning att kunskapen om KKN behöver öka ur ett närings- och innovationspolitiskt perspektiv för att ge möjligheter för KKN att få ta del av näringslivsatsningar och stöd.

PRV tillstyrker de förslag som handlar om att tillvarata digitaliseringens möjligheter. PRV välkomnar särskilt utredningens förslag rörande behovet av ökad kunskap om upphovsrätt och de uppdrag som utredningen föreslår att PRV genomför i samverkan och samarbete med andra aktörer. PRV föreslår vidare att PRV i kompletteringssyfte även får i uppdrag att ta fram samordnad kompetenshöjande information och utbildning om upphovsrätt för landets gymnasiala och eftergymnasiala konstnärsutbildningar för blivande upphovspersoner. PRV invänder dock mot utredningens bedömning att de av utredningen föreslagna kompetenshöjande insatserna kan rymmas inom PRV:s befintliga anslag och budgetramar.

PRV understryker att förslaget om statliga medel till konstnärernas upphovsrättsorganisationer och yrkesförbund för kunskapsuppbyggnad och rådgivning om upphovsrätt i viss mån även bör gälla icke-medlemmar.

PRV tillstyrker utredningens förslag om förbättrade förutsättningar för kulturella och kreativa näringar. PRV föreslår att PRV är en av de myndigheter som deltar i samordningskontorets samverkansråd för KKN samt att den föreslagna uppgiften för samordningskontoret att följa och ge stöd i frågor om immaterialrätt som påverkar KKN sker i samverkan med PRV.

PRV redovisar sina synpunkter nedan och lyfter de förslag och avsnitt som PRV uppfattar som särskilt angelägna.

Återstart och stödsystem för långsiktig förstärkning för kulturen

Avsnitt 7.2.1, 7.2.2, 7.3.1 och 7.3.5

Pandemins konsekvenser har tveklöst drabbat kulturen och dess skapare, utövare och utgivare hårt i alla led. Utredningens förslag om ekonomiska insatser för kulturens återstart och även stödsystem som kan bidra till långsiktig förstärkning för kulturen är därför av stor betydelse. Inte minst för att uppfylla de kulturpolitiska målen om kulturens självständighet, delaktighet och betydelsefulla roll i samhällsutvecklingen.

I sammanhanget kan även nämnas att PRV delar utredningens inställning att kunskapen om och utvecklingsmöjligheterna för KKN behöver öka ur ett närings- och innovationspolitiskt perspektiv. Det gäller bland annat förutsättningar för KKN att kunna ta del av olika typer av näringslivssatsningar och stöd som exempelvis Tillväxtverkets affärsutvecklingscheckar, men även Vinnovas utlysta stöd och s.k. IP-checkar. Detta går i linje med det tidigare europeiska ramprogrammet för forskning och innovation Horizon 2020, som nu tagits vidare av Horisont Europa, där relationen mellan KKN och innovation ur ett europeiskt perspektiv kommer att utvecklas genom den nya innovationsgruppen EIT Culture and Creativity med början i år 2022.

Stärkt internationellt utbyte och samverkan

Kultur och kulturarv har en viktig roll för ett flertal av de globala målen i Agenda 2030, i synnerhet dess sociala och ekonomiska dimensioner. Ett viktigt bidrag till hållbar utveckling i enlighet med Agenda 2030 är kulturens samarbete med biståndsområdet.

I det myndighetssamarbete med främst Sida och Konstnärsnämnden som PRV är del av utvecklas ett internationellt programförslag för bland annat institutions-byggnad på upphovsrättens område. De kapacitetsutvecklingsprogram för utvecklingsländerna som PRV har skapat i samverkan med Sida är ett annat exempel på betydelsefullt internationellt arbete

i syfte att bidra till att stärka kulturen och verka för en hållbar utveckling inom samtliga dimensioner. PRV delar således utredningens uppfattning om behovet av ett stärkt internationellt utbyte och samverkan. PRV deltar gärna även fortsättningsvis i sådan samverkan.

Tillvarata digitaliseringens möjligheter

Avsnitt 7.6.3

Som en följd av den digitala utvecklingen kommer implementeringen av EU:s upphovsrättsdirektiv (EU 2019/790) i svenska upphovsrättslagen att bli särskilt betydelsefull för konstnärers, tillika upphovspersoners, möjligheter att synliggöras och ersättas i digitala miljöer. PRV delar utredningens uppfattning att en löpande bevakning och analys av konsekvenserna av de nya bestämmelserna behövs och bistår därför Konstnärsnämnden i ett sådant uppdrag.

Avsnitt 7.6.4

Den digitala utvecklingen har i högre grad än tidigare blottat den okunskap om upphovsrätt som råder bland marknadens olika aktörer, på flera nivåer. PRV anser därför att de kompetenshöjande insatser om upphovsrätt som utredningen föreslår är bland de mest betydelsefulla åtgärder som krävs för att långsiktigt komma till rätta med den oförståelse för konstnärernas arbetsvillkor och de konsekvenser som drabbar konstnärer på grund av den digitala utvecklingen.

Kunskapen om upphovsrätt måste stärkas och utredningens förslag om kompetenshöjande insatser för myndigheter, kulturinstitutioner och andra aktörer är nödvändig.

Även bland konstnärerna själva behövs en ökad kunskap om upphovsrätts betydelse för kulturområdet på det sätt som utredningen föreslår; genom profilerad branschinformation på prv.se och vägledande information till verksamma inom kulturområdet. PRV ställer sig även bakom de samverkansformer som utredningen föreslår för nämnda kompetenshöjande insatser.

Den digitala utvecklingen, påskyndad av pandemin, har skapat en mängd nya tjänster och affärsmodeller på kulturområdet där konstnärernas intressen åsidosätts eller saknas. Detta samtidigt som kärnan i tjänsterna och modellerna utgörs av konstnärernas skapande av innehåll. PRV delar Konstnärsnämndens uppfattning som lyfts av utredningen att utformningen av digitala innovationer behöver inkludera konstnärernas medverkan i ett tidigt skede för att bättre skapa förutsättningar för hållbara lösningar där fler perspektiv tillgodoses. Mot denna bakgrund föreslår PRV att ovan nämnda kompetenshöjande insatser bör kompletteras med ett uppdrag till PRV, eventuellt i samverkan med de aktörer som utredningen föreslår, att ta fram en samordnad kunskapshöjande information och utbildning om upphovsrätt för landets gymnasiala och eftergymnasiala konstnärsutbildningar för blivande upphovspersoner och utövare.

I utredningens analys av konsekvenserna för utredningens framförda förslag bedöms de kompetenshöjande insatser om upphovsrätt som PRV föreslås utföra kunna rymmas inom ramen för PRV:s befintliga anslag. PRV invänder mot utredningens bedömning i denna del. För att föreslagna kompetenshöjande insatser och de kompletterande insatser som PRV föreslår ska ha önskad effekt och stävja den rådande okunskapen om upphovsrätten långsiktigt hos myndigheter, kulturinstitutioner och andra aktörer samt hos konstnärerna själva krävs omfattande och kvalificerade åtgärder. Åtgärder som PRV inte bedömer möjliga inom befintliga budgetramar utan risk för påverkan av PRV:s övriga verksamhet. Med särskilt avsatt anslag för uppdragen, åtminstone i ett initialt skede, skulle åtgärderna kunna genomföras och ovan föreslagna uppdrag uppfyllas.

Avsnitt 7.6.5

Utredningen föreslår att konstnärernas upphovsorganisationer och yrkesförbund ska kunna beviljas statliga medel för att kunna stärka den egna kunskapsuppbyggnaden och rådgivningen om upphovsrätt. PRV är i sin kunskapshöjande verksamhet på upphovsrättens område förhindrad att bedriva affärsmässig rådgivning i konkurrens med marknadens aktörer. Det innebär att PRV varken ska ge avtalsrättslig, förhandlingsmässig eller prissättningsrelaterad rådgivning till de konstnärer som vänder sig till PRV för information. Dessa frågeställningar hör hemma hos konstnärernas upphovsorganisationer och yrkesförbund. PRV ställer sig därför bakom utredningens förslag om organisationernas möjlighet att beviljas medel för kunskapsuppbyggnad och rådgivning om upphovsrätt. PRV understryker dock vikten av att sådana statliga medel i viss mån medför att även de konstnärer som inte är medlemmar i organisationerna får ta del av kunskapsuppbyggnaden och rådgivningen.

Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar

Avsnitt 7.7.3

I likhet med regeringens nationella strategi för immateriella tillgångar, där samverkan mellan flera departement har bedrivits framgångsrikt under flera år, anser PRV att utredningens förslag om att på motsvarande sätt inrätta ett samordningskontor för kulturella och kreativa näringar (KKN) är ett mycket bra förslag. Med samverkan mellan representanter från främst Näringsdepartementet, Kulturdepartementet, Justitiedepartementet och Utbildningsdepartementet, samt kontaktpersoner från andra departement och myndigheter skapas förutsättningar för att utveckla och samordna politiken för KKN. PRV tillstyrker således utredningens förslag om inrättande av ett sådant samordningskontor. PRV föreslår att PRV är en av de myndigheter som deltar i samverkansrådet för KKN och hänvisar till vår mångåriga erfarenhet av samverkan inom Team Sweden KKN.

PRV tillstyrker de uppgifter som utredningen föreslår för samordningskontoret. Det gäller i synnerhet att utforma en nationell KKN-strategi för att långsiktigt

stärka Sverige som KKN-nation samt att inkludera KKN i innovations- och digitaliseringssatsningar. Det är PRV:s uppfattning att samordningskontoret med dessa uppgifter skulle bidra till att stärka svenska KKN både nationellt och internationellt. Beträffande samordningskontorets föreslagna uppgift att följa och ge stöd i frågor om immaterialrätt som påverkar KKN föreslår PRV att det sker i samverkan med PRV. Detta med särskild hänvisning till PRV:s kärnverksamhet som innefattar kunskapshöjning om immaterialrätt för små och medelstora företag.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Strömbäck efter föredragning av seniora juristen Catharina Ekdahl. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Magnus Ahlgren deltagit.

Peter Strömbäck

Catharina Ekdahl